

coanegra

PREMSO
CORONA

Número 71 - Maig 90

Preu: 100 Ptes.

MAGATZEM DE MATERIAL
DE CONSTRUCCIÓ

JOAQUIN ESTESO

CARRER DE L'ESGLÉSIA

CONFECCIONS

VICÈ

MODA JOVE

Viver HORTUS

La major exposició de Mallorca
de plantes ornamentals

Cami de Coanegra s/n. - Tel. 62 02 79

Sa Perxa

tota casta d' embotits,
formatges i patés
pollastres a l' ast

Tel. 62 11 17

qualitat balear s.l.

José L. Ferrer
FRANJA ROJA S.A.
Castellas
DESTILERIAS SANTA MARIA

**DISTRIBUIM ELS LICORS DE SANTA MARIA
I ELS VINS DE BINISALEM**

Rei Sanxo, 3

Tels. 14 00 17 - 62 01 66

fusteria _____

Bartomeu Canyelles Rubí

**TREBALLS DE FUSTERIA
EN GENERAL**

Bernat de Sta. Eugènia, 86 - Tel. 62 00 80

MIQUEL SANTANDREU

*Vespinos - Mobylettes

*Moto-serra ECHO

*Moto-cultor PIVA

*Vespa

Bernat de Sta. Eugènia, 126 - Tel. 62 00 77

Fusteria

Martorell

Taller:
Bartomeu Pasqual

Tenda:
Carrer Llarg, 89

ES MOLÍ DE CA'N MILLO

Santa Maria no és un poble massa ple de monuments i edificis d'interès arquitectònic, almenys si ens comparam amb Binissalem, Alaró o altres municipis. Tenim, això és cert, algunes peces de gran valor (el Convent dels Mínims, la Parròquia, la Casa de la Vila, Son Torrella...), i qualche redol del poble que conserva un cert caràcter, però en conjunt la major part del casc urbà és modern, i les cases són de nova construcció o molt modificades. Pentura és per mor d'això que cada nova destrucció és un acte greu i denunciabile.

Conservar el nostre patrimoni històric i arquitectònic és important si volem que Santa Maria mantengui la seva personalitat, i sigui més agradable i més atractiva. I sobretot si volem que en el futur, els santamariers i santamarieres que vinguin darrera nosaltres, tinguin una imatge de com ha estat el poble a través dels temps. Amb aquesta intenció es va fer un Catàleg d'edificis i elements arquitectònics a protegir, que es va incorporar a les Normes Subsidiàries. El Catàleg inclou cases senceres, a vegades sols un element (una finestra, un portal o un empedrat), conjunts de cases, possessions, pous i sínies, arbres singulars (Ets Estanca-sangs, Es Pi Gros...), talaiots, i tot allò que va parèixer d'interès la seva conservació.

Dels anys que han passat des de la confecció del catàleg fins avui ja hi ha una part significativa que ha desaparegut. Qualque dia s'haurà d'avaluar quin ha estat el grau de destrucció del patrimoni catalogat i protegit (en teoria), i veure com ha estat possible aquesta destrossa.

Ara, però, ens trobam davant una nova mostra de manca de respecte i d'insensibilitat. Amb motiu de la construcció de l'autopista s'ha reduït a un caramull de pedres el molí de Can Millo, devora el camí de Passatemps. En les tasques de delimitació del traçat de l'autopista la pala excavadora va passar per allà i va desfer l'antic molí.

Un molí que tenia la seva història, i que sens dubte representava qualque cosa pel poble. El molí està catalogat dins les Normes Subsidiàries, a les quals s'especifica que es tracta d'un molí fariner característic del tipus existent a Mallorca, amb la seva torre i amb volta de canó a la planta baixa, i que al seu interior hi havia gravada la data de 1848, any probable

de la seva construcció. El Catàleg indica que s'ha de protegir tot el molí en el seu conjunt.

Una part més del nostre patrimoni ha desaparegut sense remei. El seu destructor té nom i llinatges: ha estat el Govern Balear a través de la Conselleria d'Obres Públiques. Una vegada més en lloc de donar llum han donat fum.

La cosa més curiosa és que mentrestant la Conselleria de Cultura del mateix Govern, està duent a terme un inventari dels molins fariners existents a Mallorca. És a dir, mentre una part del Govern fa inventaris dels molins, una altra part els esboldrega. Estam davant el Govern de les excavadores, les urbanitzacions, i les autopistes. Si fan inventaris és per quedar bé. El patrimoni històric no els interessa gaire.

La Conselleria d'Obres Públiques ha demostrat una sensibilitat nul·la. No s'ha preocupat gens ni mica de valorar si el molí tenia o no un interès, si era o no possible la seva conservació. La millor manera de resoldre un problema és la política dels fets consumats. Hi havia un molí, ara hi ha un claper, demà hi haurà asfalt, fora maldecaps.

L'Ajuntament tampoc ha fet res. No s'ha preocupat ni poc ni gens de la pèrdua d'un element catalogat a les Normes Subsidiàries. Ni tan sols s'ha convocat la Comissió del Patrimoni Històric-Artístic.

Quan interessa una cosa es poden trobar solucions. Si hagués interessat hi havia solucions. No som nosaltres qui les hem de dir, però el que és segur és que s'hagués pogut salvar, i fins i tot restaurar, aquest antic molí blader de Can Millo.

L'autopista haurà fet uns danys irreversibles. S'ha fet una nova ferida, sense eima, sobre la pell de Mallorca. Es Pou des Coll, Es Clot de sa Terra o el vinyet de Buc, també eren una part del nostre paisatge i del nostre patrimoni. Si fa deu anys s'hagués emprès una política de millora i acondicionament de les carreteres antigues no hagués fet falta aquest desastre. Però hi ha coses, com aquesta nova destrucció, que s'haguessin pogut evitar amb facilitat. Ara ja està fet, però en volem parlar. En volem parlar i en seguirem parlant, per a vergonya dels que venen i afolgen Mallorca pam a pam.

AUTÈNTICA SOBRASSADA MALLORQUINA

C/ Bernat de Sta. Eugènia, 104
carretera Palma - Inca
Santa Maria del Camí
07320 - MALLORCA
Tel. 62 01 44

UN DIA FESTIU I ASSOLELLAT

La Fira d'abril, del darrer diumenge, com cada any igual, amb alguns canvis, amb l'evident caos circulatori, que de cada any és més controlat, uns 20 homes que ho dirigien i varis aparcaments (Can Fuster, S'Escoleta, Urbanització Can Mates, etc) ho possibilitaren. Però, evidentment és tal l'afluència de cotxes que sempre hi haurà embossaments, que gairebé el de la carretera d'Inca arribà a l'autopista.

Un bon dia assolellat que donà un caràcter més alegre i vistós a la diada. Continuitat amb l'exposició de maquinària, ramadera (ovelles i cabra murciana), ca de bestiar i cavalls. Continuitat amb la visita d'autoritats, Gabriel Cañellas, President del Govern Balear, Joan Verger, President del CIM i Jeroni Saiz, Conseller d'Obres Públiques (aquest darrer responsable de la salvatge demolició del molí de Can Millo).

Novetat en el concurs de fotografia sols d'àmbit local, i que compta amb poca participació. Novetat en les xerrades mèdiques amb una presència acceptable de públic, després d'uns anys d'oblit idè han reaparegut a escena les conferències d'experts. Però malauradament limitades als aspectes mèdics, caldria ser més oberts a altres temes científics, històrics i culturals.

Un diumenge de fira truíós, amb diverses activitats, amb gent, però també hem de ser realistes no ve tanta de gent com operacions d'imatge ens volen fer creure, ni és una de les

fires més importants de Mallorca. És una bona fira i s'ha de reconèixer.

Evidentment que ve gent forana a la fira, però la fira per damunt de tot és dels santamariers, i és a l'horabaixa o el dia del firó, quan la gent major i jove es passeja i volteja per la plaça nova. Volteja saludant, parlant, comentant, s'obri un espai de diàleg i tertulia al carrer. I aquest és l'aspecte més humà i càlid de la fira, el ser l'escena d'un espai de retrobada i conversa.

Pel que fa a l'aspecte organitzatiu, l'actual d'equip de govern després de set anys i amb la col·laboració de regidors persones ha aconseguit anar perfilant i millorant.

Possiblement un poquet sia Santa Maria del Camí per la fira el centre d'atenció d'altres mallorquins, prova d'això són els tres especials Fira dels diaris ciutadans Última Hora, El Dia 16 i Diario de Mallorca, que amb alguns articles medianament interessants i farcits de publicitat poden i contribueixen a crear un estat d'opinió i atracció cap a la fira santamariera. Lògicament tot contribueix a què sia més coneguda.

En el camp anecdòtic cal citar que al programa de la fira '90 a la pàgina de «Col·laboren» hi ha una errada considerable ja que s'ha posat l'escut de l'Ajuntament de Palma damunt Consell Insular de Mallorca i no el propi del CIM.

També destacar amb el jurat del VII Certamen de dibuix i pintura infantil la gran qualitat artística del dibuix de l'alumne de 5è Sandra Gamonal Jaume.

Les avellanes, els dàtils, el troç de coco, el volteig, les paraules i els gestes, les atraccions i les exposicions són part d'un dia de festa i fireig.

I com cada any, i per sort ja de nit, les quatre gotes de la dita popular «per la fira sempre plou».

La cloenda de la fira els focs d'artifici, que contribueixen a donar una nota colorida i espectacular.

PREMIATS FIRA '90

PINTURA

1r Antoni Guasp
2n Marquet Pascual
Local Antoni Llabrés

FOTOGRAFIA

1r Maria Calafat
2n Maria Amengual
3r A. Johson-Davies

DIBUIX INFANTIL

(per cursos)

Primer

M. Sagrario Noguera
Miquel Benestar

Segon

Antoni Vallespir
Caterina Martorell

Tercer

David Guijosa
Guillem Torreblanca

Quart

M. Teresa Seguí
Alfons Capllonch

Cinquè

Sandra Gamonal
Jaume Vich

Sisè

M. Francisca Oliver
Jaume Sastre

Setè

Joana M. Rossinyol
Maria Sastre

Vuitè

Margalida Fiol
Salvador Garcies

Tallers d'Automòbils

Martín Cañellas Ferrando

REPARACIÓ DE AUTOMÒBILS EN GENERAL
—ESPECIALITAT EN RENAULT—

TALLER
AUTORITZAT

**VENDA
D'AUTOMÒBILS**

Bernat Sta. Eugènia, 71
(Ctra. d'Inca)

Tel. 62 06 74 SANTA MARIA DEL CAMÍ

VINS RUBI
ELABORACIÓ PRÒPIA

Celler:
Bartomeu Simonet, 4 - Tel. 62 00 68

DIA DE L'ÀNGEL A SON SEGUÍ 700 PARTICIPANTS

El diumenge dia 22 d'abril al matí hi havia força gent a la plaça de la vila, voltejant i esperant el sus de l'eixida d'un diumenge de Pancaritat, prop de set-cents inscrits a Can Beia per gaudir de l'arròs brut i aguiat a l'ermita del cuiner Miquel Llinàs. Però el diumenge anterior i altres dies el grup de persones que conformen l'organització Can Beia es desplaçaren a adecentar la imatge dels voltants de l'ermita.

Aquest any hi ha hagut menys inscrits que l'any passat, degut en part al mal temps —moltes persones s'apunten al darrer moment— i també per coincidir amb la Fira Agrícola i Ramadera de Santa Eugènia. Així i tot s'inscriviren uns 60 taulers.

La nota més negativa fou el temps variable, amb poc sol, ventós i encapotat que no acompanyà al que apuntava per ser una gran diada de companyonia. Fou l'únic que no funcionà, ja que hi havia bastanta de gent, bon dinar, missa, bulla i un poc de festa a les acaballes. Després o l'endemà, una altra tasca que no es veu, la de neteja, la de deixar l'ermita neta, sense brutor ni papers. Tasca que realitzà l'equip de Can Beia.

La propera fita d'aquest grup és a l'estiu, l'eixida a Lluç, que tornarà ser segurament amb la Pujada de la Part Forana.

Entrada a l'ermita de Son Seguí, 1876. Dibuix de Pere d'A. Penya que guarden els seus familiars.

S'ARC

F O T O G R A F I A

Miquel Rosselló Amengual
Pl. Hostals, 22 - Tel. 14 01 05

MÉS DE DUESCENTES CAPERUTXES

Les confraries d'encaperutxats de setmana santa sortiren ben plantosos el dijous i divendres sant. Més de duescentes persones encapironades de tota condició, d'ambdós sexes i de tota edat. Una autèntica gernació que fan d'aquestes processons cristianes un acte espectacular i vistós, que conjuntament amb la presència dels sons solemnes i greus de la Banda de Música fan aconseguir un bon resultat.

Les set confreries existents: la de la Parròquia, la de sa Revoia, la de Sa Vileta, la de Son Fango, la de Son Cosset, la de S'Escoleta, la del Col·legi Ramon Llull, cada una amb el seu estandard, amb el seu pas, amb el seu color o colors han fet recuperar unes processons que havien -pràcticament- desaparegut. Confraries que els dies abans de Pasqua fan una feina per ultimar detalls, i que expressen la participació d'uns

grups de veïnats de quatre o cinc carrers i les seves ganes enormes de contribuir a una manifestació. En aquest cop la contribució és per les processons, però també per les carrosses dels reis i de setembre, pels foguerons. Aquest és l'aspecte més important, la de què la gent es mogui, i que per uns moments oblidi la seva camilla i el seu televisor.

Una nota curiosa és que la processó del divendres que surt del convent és la més espectacular, i la que la gent surt més a mirar, en detriment de la del dijous que surt de la Parròquia. Hem de considerar que el divendres és festa. Una altra processó més festiva pentura -sempre dins els canons de la serietat- és la de l'Encontre que es realitzava el diumenge de Pasqua, processó de moment no recuperada, però sí de molta tradició a pobles veïns nostres com Alaró, que acaba amb un bon frit de xot.

(fotografies: Llorenç Frontera)

FONER

**MINYO
INFANT
ESPORT**

Plaça dets Hostals, 13 i 15
Tel. 62 00 48

SANTA MARIA DEL CAMI

**GRAN ASSORTIT DE
ROBA PER A GENT GRAN**

**SA
GERRERIA**

CERÀMICA SERRA

Carretera d'Inca
Tel. 62 01 71

EN POQUES PARAULES

SOPAR DELS XEREMIIERS

Feels a la seva cita anual, els xeremiers santamariers Andreu «David» i Antoni Marcé organitzaren un sopar al Bar Comerç el proppassat dimarts dia 24 d'abril. Sopar que ja és tradicional, i en el qual conviden a xeremiers d'altres contrades i pobles. A més d'un bon sopar mallorquí regat amb vi santamarièr hi ha sonades de xeremies. Una nit en defensa d'un dels símbols vivents més profunds dels mallorquins: el só de xeremia.

EL QUARTER DE LA GUARDIA CIVIL TANCAT

A partir de la setmana del 13 al 27 d'abril ja no hi hagué Quarter local de la Benemèrita, a rel de l'ordre provinent de la Delegació del Govern a Balears de tancament dels quaters de pobles petits. A partir d'ara els de Santa Maria dependran del «Puesto» de Marratxí, que està ubicat al Pont d'Inca. De tota manera, hi haurà una patrulla destinada diàriament a Santa Maria del Camí i Santa Eugènia, i la dependència quedarà oberta els dilluns, dimecres i divendres de 11h a 13 h.

De moment els quatre o cinc guàrdies civils destinats a Santa Maria encara utilitzen com a vivenda la del carrer Nou, però està previst que es traslladin a d'altres aquartelaments o a vivendes unifamiliars.

L'Edifici del Quarter serà deshabitat, sembla que és un edifici de propietat privada llogat al Ministeri de l'Interior del Govern Central. Un edifici gran, ben situat, cèntric i alhora en mal estat, amb una necessitat de rehabilitació interior i d'adecentament de façana, en definitiva recuperable. Sens dubte un bon edifici. A d'altres ocasions s'ha manifestat que l'Edifici Municipal gairebé sols serveix per exposicions per la fira, pels dissabtes del Grup Migjorn, per la banda i l'Escola municipal de Música, una utilització petita, però molt encertada i profitosa. També s'ha repetit molt que a Santa Maria hi ha una vintena d'entitats esportives i culturals, sense locals, sense infraestructura. Entitats que necessiten d'un espai propi. Seria unabonaidea —feta per altres pobles, amb molt menys pressupost per cultura que el nostre— reconvertir l'edifici com a Cultural, on cada entitat tingués el seu espai, amb un petit teatre —per exemple l'Ajuntament de Manacor que té uns mil habitants habilità una casa on traslladar-hi també la biblioteca. Un lloc cultural per a totes les entitats, ja tendrem

l'Edifici per exposicions, que també és necessari. Una suggerència i un repte per la Regidora de Cultura, ja seria massa demanar la Constitució d'un Consell Municipal de Cultura i Esports on hi estassin representades totes les entitats sense cap casta de discriminació, i que fos l'òrgan assessor de la política cultural al poble, que a hores d'ara es limita a fira, festes patronals i festes populars d'una manera més o manco encertada, però la cultura abarca més coses.

PERSONES DEL POBLE '89

El passat divendres dia 27 d'abril es reuní la Premsa Forana al restaurant Can Tronca de Sant Joan per homenatjar a les persones presentades per diferents revistes caracteritzades per la seva popularitat local, un total de deu foren les presentades, les quals foren obsequiades amb una menció honorífica. El sopar era patrocinat pel Consell Insular de Mallorca, comptant amb l'assistència del President Joan Verger i el responsable de l'àrea cultural Alfonso Salgado.

CONFERÈNCIA DENOMINACIÓ D'ORIGEN

Es celebrà el mes passat una conferència divulgativa sobre la denominació d'origen Binissalem a la sala de sessions de la Casa de la Vila, fou pronunciada per l'enginyer tècnic agrícola Bartomeu Canyelles de Can Soberano, comptà amb l'assistència de varies dotzenes de pagesos i/o interessats.

COMERÇOS

Inevitablement en el seguiment del moviment comercial del poble tenim algunes errades i omissions, l'última fou l'obertura de la delegació de Perlas Orquídea al Carrer de la Matança, a més de no informar en el seu temps del tancament del local comercial de sanejament i llanterneria de J.G. Oliver-Serveis.

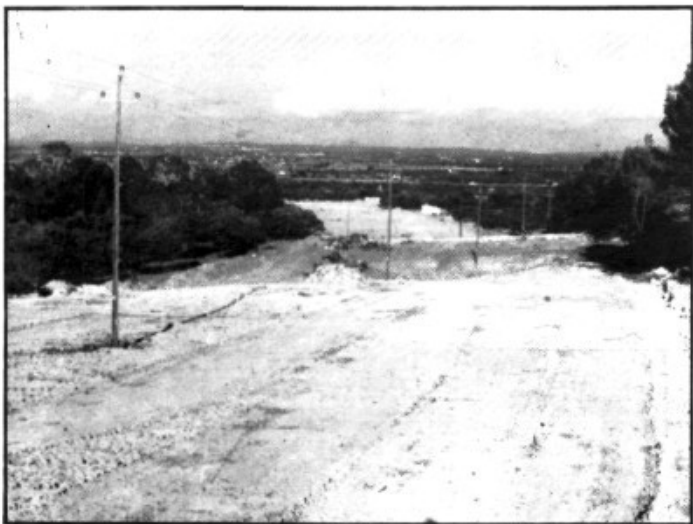
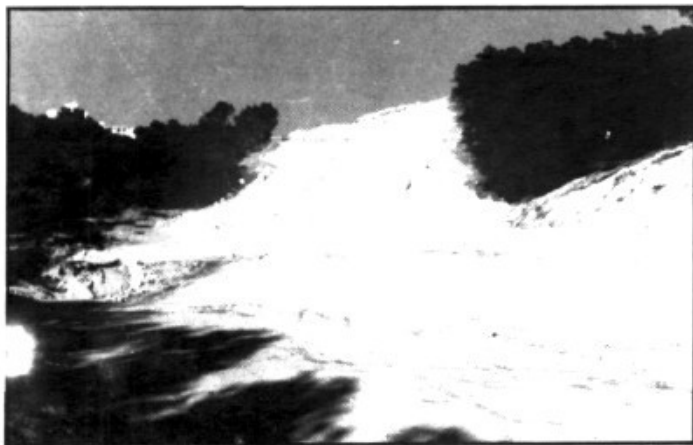
L'últim en inaugurar fou la Cafeteria Fuensanta, que el dimarts dia 10 d'abril obrí al públic santamarièr. Si no ens hem descomptat és el bar que fa 17 de la vila, sense comptar tres establiments que sols es dediquen a la restauració, i incloent el bar dels padrins. Surt una mitja d'un bar per cada 294 habitants.

AUTOPISTA GRÀFIC

A l'anterior número us volíem oferir el testimoni gràfic del traçat de l'autopista d'Inca, per motius tècnics no poguérem, i us l'oferim ara.

Sobren bastant els comentaris.

Les imatges ho diuen tot. Destrucció de parets, casetes, cases de pinars, alzines, ametllers, vinyets, terrers ermes. Tot pel progrés, per la comoditat de l'automòbil. No entrarem en pros ni contres, l'autopista és la pitjor solució de les possibles al crucial problema del trànsit a la carretera d'Inca. La pitjor solució perquè hi havia alternatives en altres carreteres menys utilitzades. La pitjor per la destrucció.

No qüestionam que eren urgent una solució al tràfic, i una solució ràpida, l'autopista no ha estat ràpida. Cal anar a mirar el traçat, perquè quan hi hagi les terres, el ciment i l'asfalt serà immens l'impacte de renou i visual que ens ocasionarà. Les voltes pel camí de Coscolls, pel de Pòrtol, el de San Seguí, el de Passatempes o el de Muro, no seran mai el mateix. L'impacte visual de l'autopista ens farà retrocedir. Valgui aquest testimoni gràfic d'un procés de canvi ineludible, però el preu serà elevat, no en pessetes, sino en pèrdua del paisatge i tranquil·litat.

**VIVERS
SANTA
MARIA**
SANT 7117

Carretera de Bunyola, Km. 1   Telèfon 14 00 41

CERÀMICA
CAN BERNAT

C/ BARTOMEU PASQUAL S/N
TELÈFON 62 01 78   SANTA MARIA DEL CAMÍ

ARTIGUES, ADROVER, SABATER

JOAN ARTIGUES A POLLENÇA

El pintor santamarièr Joan Artigues exposà durant el mes d'abril i part del maig a la Galeria Bennàsser de Pollença, en la qual es pogué gaudir de la seva darrera obra i avenços pictòrics, tan en el terreny de dibuix, com en el de la coloració, en la figuració sobre un fons suggerents. Artigues en plena maduresa, amb uns quadres expressius, amb figures clares i alhora fantasioses, imaginatives, amb colors clars i obscurs. Una pintura que ens traslladà al món de la imaginació, de la creativitat. En Joan exposà durant els mesos passats a una galeria de Nuremberg (Alemanya) i més recentment a la fira de Madrid Arco '90.

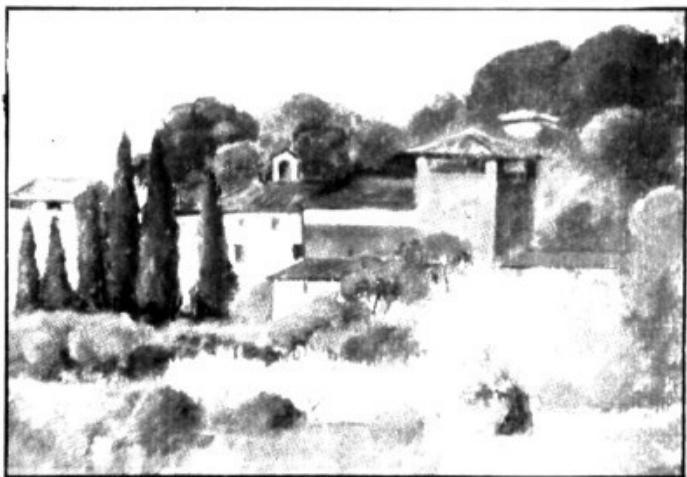
FIRA DES FANG '90

Com cada any, un poc abans de Pasqua, es va celebrar la ja tradicional Fira des Fang, a les tres germanes, organitzada per l'Ajuntament de Marratxí. Aquesta fira compta amb la participació de la majoria de ceramistes de Mallorca, i aquest any comptà també amb una mostra de ceràmica de La Bisbal, convidats expressament pels organitzadors. Com tots els anys, alguns ceramistes santamarièrs participaren a aquesta important fira: «Can Bernat», Vicenç Ferrer, Ramon Canyelles i Mª Francisca Amengual de «Cas Gericó», obtenint un bon resultat, tant a nivell de vendes com de promoció.

GASPAR SABATER A PALMA

Gaspar Sabater és un company del periodisme forà, és director del Setmanari Diujsous d'Inca i alhora periodista dels diaris de Ciutat, en concret articulista del Dia 16 de Balears. A més d'escriptor s'ha dedicat a la pintura, i exposa a la Galeria Joan Oliver «Maneu» de Palma durant aquest mes de maig, al carrer Sant Martí. La pintura de Sabater «és gestual, violenta de traç que només es suavitzta per la dolçor de les guaxes i de les ceres, que neix per impulsos inconscients».

RAFEL ADROVER A GIRONA

El pintor afincat a S'Arboçar Rafel Adrover exposà a la Galeria Girona Art de la Ciutat de Girona del 20 d'abril al 9 de maig, presentant la seva darrera obra paisatgística. Tots els quadres eren de temes mallorquèsins, on Obrador ha trobat la seva contínua font d'inspiració. Pintura de colors ocres, vermells, verds, on traspua la forta lluminositat mediterrània de Mallorca. Aquesta és l'exposició que fa 16. En Rafel té previst exposar aquest any, primer a la Galeria Juan XXII del Port de Pollença i posteriorment a Hurlingham Gallery de Londres.

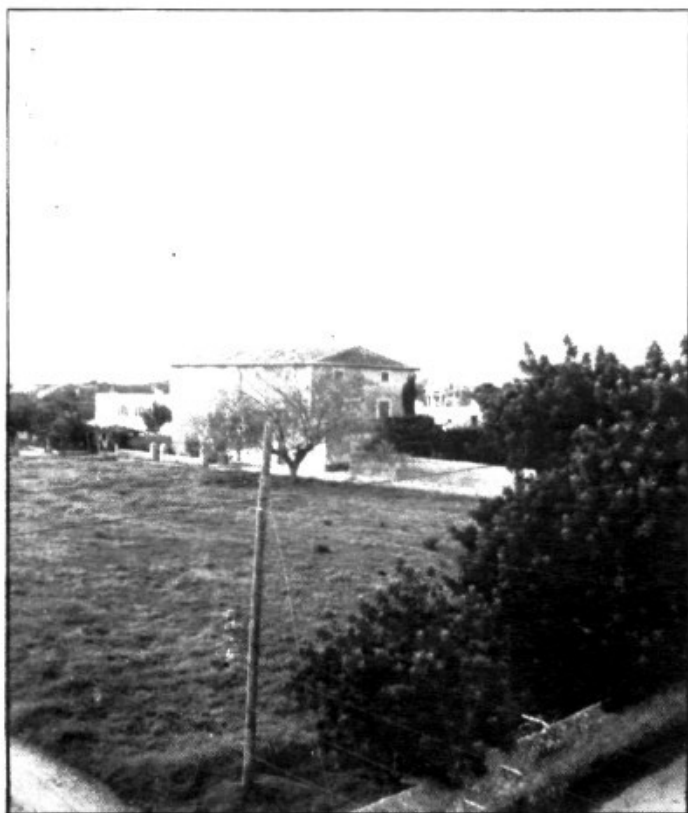
CASA DE LA VILA

EL PROJECTE D'URBANITZACIÓ DE CAN BORREÓ

QUEDA DAMUNT LA TAULA

En el Plenari de l'Ajuntament del 24 d'abril s'havia de tornar presentar el Projecte d'Urbanització de Can Borreó que, com informàrem en el número passat, no cedia al municipi els terrenys obligatoris (amb l'argument que ja se cedien els pous d'aigua potable). Els urbanitzadors varen incloure un altre trast per a cedir al municipi. El batle va incloure el tema a l'ordre del dia del plenari, però llavors va resultar que la documentació presentada per l'urbanitzador no estava clara, i el mateix batle va proposar que el tema quedàs sobre la taula fins que s'aclareixi.

En conclusió: no importava fer tanta comèdia, el PP ha patrescut que defensava els interessos del Sr. Estelrich i no els del municipi. El promotor vol cedir els terrenys que toquen, a ell el que l'interessa és urbanitzar Ca'n Borreó, i com més prest millor. Els pous ja se cediren quan es va transformar un sòl rústic en urbanitzable, permetent un extraordinari negoci de cents de milions de pessetes, a canvi de promoure un urbanisme absurd i sense sentit.

S'APROVEN ELS PROGRAMES D'ACCIÓ SOCIAL PER A 1990

Per tal de poder esser inclosos dins els ajuts i programes del Consell Insular de Mallorca l'Ajuntament va aprovar un Pla d'Acció Social per a 1990. El Pla va esser presentat per l'Assistent Social, i comprèn des de la informació al poble fins a l'estudi de les mancances existents, i ajut a les persones

SANTA MARIA TÉ 4.186 HABITANTS

Segons es desprèn de la rectificació del Padró d'Habitants, el 28 de febrer de 1990 Santa Maria tenia 4.186 habitants.

1.1.1989:	4.139 hab.	2.057 homes	2.082 dones
altes	176	90 homes	86 dones
baixes	129	69 homes	60 dones
28.2.1990	4.186 hab.	2.078 homes	2.108 dones

Les causes d'aquesta modificació en el número d'habitants, són provocades pels motius següents:

	naixements/ defuncions	canvis de municipi	residents estrangers	omissions
Altes	62	91	3	20
Baixes	54	75	--	--

necessidades. El Pla d'Assistència Domiciliària ja està sol·licitat. En el Ple es va proposar que es fes un estudi específic sobre les necessitats i la demanda social que pot cobrir la Residència de Ca's Metge Rei. De moment l'assistent social de Santa Maria Maria està fent una bona feina, esperem que aquests programes donin resultat positius.

LA CONSELLERIA D'AGRICULTURA ASFALTARÀ

LA CAMADA DEL TERME

En el Pla de millora de camins rurals de la Conselleria d'Agricultura i Pesca s'hi ha inclòs l'asfaltat de la Camada del Terme, entre Santa Maria i Consell, d'una extensió de 2.400 metres.

GABRIEL MESQUIDA CONVIDA A DONUTS I SUCS DE FRUITES

5 autocars de l'Empresa Municipal de Transports varen conduir els al·lots i mestres de Santa Maria a Alcúdia a pintar. Una bona jornada, en la qual els al·lots disfrutaren de bon de veres. Tots tornaren molt contents, perquè en Biel Mesquida els havia convidat «a menjar donuts i suc de fruita». Els xòfers i mestres també tornaren molt alabats de l'arrosada que s'empassaren a un bon restaurant. També els havia convidat en Biel Mesquida. En Biel Mesquida convida i el poble paga.

LLENYES I CAMELS

La llenya per als foguerons de Sant Antoni i els Darrers Dies ha costat 95.000 pts. En concepte de «caramelos, agua mineral y lacaos», el dia de Els Reis es varen gastar 76.000 pts. Tranquils perquè en Biel Mesquida convida.

ANTÒNIA PIZÀ «PESSIGA»: UNA CONSTANT ANIMADORA

El primer cop d'ull enganya. Diríeu que és una dona de tantes, les tasques de la casa, la xerradeta a la carniceria, la família, la rutina. Certament, a primer cop d'ull no diríeu que n'Antònia és una activista, una militant. I encara amb un mèrit afegit: el de moure's en un medi no gens propici per a la feina que ella desenvolupa, perquè provar d'animar la sociabilitat dels santamariers és prou difícil.

«No em sap greu que em cridin pel malnom.»

No és que n'Antònia sigui una dona que estira de tot un poble, ni ho pretén, però treballa amb constància el seu redol. No és el motor d'un «Talgo», però activa la maquinària social d'un barri. Amb senzillesa, amb la naturalitat que encara conserven els mallorquins que exerceixen de mallorquins, s'ha proposat de dinamitzar el seu entorn al barri de Son Fango. No ho fa perquè la condecorin sino per pura i simple vergonya torera. Perquè és conscient de pertànyer a un poble i sent la necessitat de fer alguna cosa per aquest poble. Per ventura no una tasca ingent, ni ambiciosa, sino proporcionada a les circumstàncies, però decidida, ferma i constant.

En uns temps en què s'usa viure d'esquena a la comunitat si no és per treure'n un profit palpable, resulta grati-

ficant encarar-se persones com n'Antònia «Pessiga», que sense fer-se una diar-

rea mental, amb els sabers que l'experiència i la vida atorguen, es preocupa pels seus veïnats, els anima i els motiva. I no ho fa perquè els seus conciutadans la portin en cadireta a encalentrir un escó a la Casa de la Vila, ho fa només perquè la gent sigui una mica més feliç. I no sembla que li resulti massa difícil aconseguir-ho, perquè amb aquella mescla de tímida audàcia que

gasta, fins i tot els més enrocats de cervell no sabrien dir-li que no.

Una plaça de Son Fango deserta, silenciosa, una mica trista però evocadora, se'ns mostra capaltard d'un dia feiner qualsevol amb la seva fesomia triangular destorba per una pesta inqualificable provinent de les granges, veritable flagell d'aquest barri de la nostra vila.

- Antònia, això put a les totes. No es pot anar pel carrer.

- Sí. Segons d'on gira el vent no hi

ESCAPULONS

GUILLEM COLOMAR

CADA DIUMENGE A SA PLAÇA

cafeteria - bar Comerç

local climatitzat
gelats - refrescs - tapes
un local ample i confortable per a tots

Plaça dels Hostals, 27 - 29 - Tel. 62 00 29

Antònia Pizà, Catalina Llabrés, Macià Cañellas, Colau Cañellas, Coloma Mesquida i Joan Dols.

ha qui hi estigui. A l'estiu no ens queda més remei que tancar les finestres i passar calor si no volem haver de suportar aquesta pestilència. Ja ho vaig demanar, si no hi podien posar remei, perquè pens que si ho tenguessin així com toca s'evitarien aquestes males olors, però em digueren que no es podia arreglar.

«Una vegada vaig fer d'actriu tràgica i tanmateix la gent reia.»

- T'hem de confessar que ens hem presentat sense saber els teus llinatges, només el teu malnom.

- De llinatges som Pizà Vidal, però tothom em coneix per n'Antònia «Pessiga» i no em sap gens de greu. Som par-

tidària de seguir la tradició de cridar la gent pel seu malnom, i no em molesta gens que m'hi coneguin. Ara ja no s'usa perquè la gent moderna et mira amb mala cara i part damunt l'espatlla si els anomenes amb el seu malnom familiar, com si els descobrissis un secret vergonyós. Jo no en tenc cap de secret, som n'Antònia «Pessiga» i faig servir aquest nom sense complexos.

- Tu ets ben coneguda dels teus veïnats contemporanis per la teva llarga activitat teatral amb el grup del convent durant els anys seixanta.

- Sí, la companyia va durar devers dotze anys. Va sorgir a iniciativa del capellà del Convent don Pere Torres, com una manera de recaptar doblers per arreglar les teulades de l'església del

Convent. Don Pere aparentava ser una persona poc donada a aquestes activitats, però la realitat era ben diferent perquè en sabia molt de fer-nos actuar. Normalment interpretàvem obres catalanes que el mateix don Pere adaptava afegint i tallant el que li semblava i posant-les en un llenguatge mallorquí dialectal. La veritat és que donava molt bon resultat. Ens llogaven per actuar a molts de pobles i el capellà premiava el nostre treball amb unes bones berenades que anàvem a fer de tant en tant.

«Una caparutxa m'omplí la falda de faves tendres a dins l'església.»

- Tu estaves especialitzada en determinats papers...

- Sí, jo anava d'actriu còmica. Solia fer el paper de la criada graciosa. Fins i tot en una mostra on hi participaren un grapat de grups feta a San Alonso de Ciutat em donaren una copa com a primer premi a la millor artista individual. Tanmateix, una vegada varen voler fer la prova de fer-me interpretar un paper dramàtic d'una infermera. Se suposava que havia de fer plorar la gent amb el meu personatge, però inevitablement el públic es posava a riure quan jo sortia a l'escenari i obria la boca, tan acostumat com estaven a veure'm fer sempre de graciosa. No hi havia manera de fer-los bramar.

- Explica'ns una mica les teves activitats, atés que ets una persona molt participativa en determinats aconteixements del poble.

- M'agrada moure una mica el trull de les festes al nostre barri, com és ara el cas dels foguerons, les carrosses dels Reis, les festes de Son Fango...

- Com se us acudí d'organitzar les

magatzem de materials de construcció

GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 - Tel. 62 02 30

**CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"**

«Fa molta falta organitzar activitats pels joves.»

festes de Son Fango?

- Havíem sentit a dir que temps enra ja se feien aquestes festes i fa devers quatre anys vàrem decidir de recuperar-les cada mes d'Agost. Solem fer una comèdia, ball de bot, carreres de joies... Les cases comercials col·laboren amb mil pessetes per pagar les despeses, els vins Rubí solen regalar el vi, a «Xiroi» ens preparen la coca de verdura, na Maria de «Hostals» dóna els tassons... Qui pot col·labora i entre tots ho feim improvisant un poc els darrers dies. I arriba un moment en què la gent ens ho demana si feim comptes d'organitzar la festa, ho esperen, i això ens anima. Per pagar l'orquestra dels foguerons rifam un xot o un cuixot, i així anam tirant. Quan s'acaba una festa ja començam a pensar en la següent... També preparam la festa dels disfressos. Me pareix que l'únic aconeteixement on no solem participar és a les festes de la Parròquia del mes de Setembre, perquè es celebren en una època en què ens ve molt esquerra mà moure la gent.

- Sou molts qui duis el maneig?

- Na Francisca Comas, na Francisca de Can Gamundí, na Cati de Sa Font, la filla de mestre Pep Cabo, en Pep Estarellas, en Rafel Mesquida, en Pedro Bover, na Rosa de Cas Frares, na Margalida Matamales, els meus al·lots i encara molta més gent que ens ajuda i que seria impossible de dir-los tots.

- Sabem que també estàs complicada amb el fenomen de les caparutxes per Setmana Santa.

- Sí, som la presidenta de la confraria del «Ecce-Homo», que no és que sigui específicament de per Son Fango sinó que hi ha gent de tot el poble. Enguany hem estat 57 i per l'any que ve n'hi haurà sis o set més. Tot lo dematí he fet comptes per aclarir els pagaments de la confraria.

- Hem sentit a dir que hi ha una mica de competència entre confraries. Que si una va més ben vestida que una altra, i coses d'aquest estil.

- No ho crec. Si de cas, la mica de competència vendria per una qüestió de nombre: que si aquells són vint i els altres només són deu, i coses per l'estil. Quant a la vestimenta he de dir que pel que fa a la nostra confraria hem procurat adaptar-nos al color que pertoca al «Ecce-Homo», és a dir, el color grana

amb una capa obscura que en el nostre cas és doré. En canvi, altres confraries no vesteixen els colors que autènticament perteneixen al seu sant.

«En vaig arribar a dur cinc damunt una bicicleta.»

- Sembla que això de les caparutxes torna a s'usar molt a la nostra vila després d'uns anys d'estar somort...

- Ho varen haver de llevar perquè molts abusaven de donar faves tendres en lloc de confits. Encara me'n record que una vegada que jo seia a dins l'església a un cantó d'un banc, va venir una caparutxa i em va omplir la falda de faves tendres. Ara això ja no passat tant. Aiximateix no fa molt una de les nostres en va donar una de fava tendra a una beata i per això es va sebre que era un dels nostres que l'havia donada, però de fet gent d'altres confraries també n'ha donada qualcuna. La veritat és que el nostre Sant fa molta d'impressió, a pesar de què enguany l'hem duit damunt rodetes perquè els al·lots es queixaven molt de mal de dur que és a l'espatlla.

- I dedicau totes les energies a les

Apoyo a las PYMES Créditos

hasta el
Doce %

Inversiones en empresas (nuevas instalaciones, ampliaciones, reformas) de los sectores comercial e industrial. Subvenciones entre tres y seis puntos y medio del coste financiero del préstamo, según el tipo de inversión a realizar.

Desde 1983 la Conselleria de Comerç i Indústria ha tramitado 1.447 expedientes de créditos subvencionados de las PYMES; lo que ha supuesto más de 9.000.000.000 pesetas de inversión, 780.000.000 pesetas de subvención y la creación de más de 700 puestos de trabajo.

Información en la Conselleria de Comerç i Indústria

C/ Gran Via Asimo, 4 B - 1ª Izquierda Polígono Son Castelló 07009 Palma de Mallorca Telfs. 72 60 47 - 72 64 41 - 72 60 43

CONSELLERIA DE COMERÇ I INDÚSTRIA
GOVERN BALEAR

processons?

- També organitzam altres coses. Ara preparam un dinar i a l'estiu farem qualque excursió a la platja, que la gent s'ho passa d'allò més bé perquè els al·lots neden i les dones van a fer una passejada. Omplim un autocar.

- Què tal se porta la gent jove? Participen gaire de la vostra moguda?

- Sí, ens ajuden, però es fan pregar un poc. El problema que tenen és que tot els fa una mica de pesera, i jo crec que és perquè tot els ho han donat fet. Van al cine o a la discoteca i amb això en tenen prou. Costa una mica moure'ls per fer coses, però jo els vaig a darrera, no queda més remei que insistir. Pentura un altra se'n afluiria però jo no. Una cosa que veig és que s'organitzen moltes activitats pels vells, però pels joves no hi ha res. I hi ha molta feina per entretenir els joves. S'hauria de fer qualque cosa.

«Ja s'ho podrien haver mirat una mica, abans de passar per damunt la torre de can Millo.»

- Quan tu eres joveneta vos devíeu divertir d'altres maneres.

- Ja ho crec. Fèiem carreres de some-res o provàvem a veure qui era capaç de dur més gent damunt una bicicleta. Jo en vaig arribar a dur quatre o cinc. Tot era ben diferent en aquells temps.

- Què en trobes del fet de al torre de Can Millo?

- Que ja s'ho podrien haver mirat una mica abans de passar-ne part damunt. Aviat amb tanta autopista no tendrem un pam de terra per sembrar, Mallorca ja no és allò que era, però també és cert que l'altra dia vaig estar dotze minuts de rellotge abans de poder atravesar la carretera.

- Com penses que afectarà l'auto-

pista a la nostra vila?

- No vendrà tanta gent. Tants de comerços com han obert darrerament, que ja es pot dir que a Santa Maria hi ha de tot fins al punt que es podria dir Santa Maria del Comerç, crec que amb l'autopista no els anirà tan bé. Fixa't amb l'exemple des Figueral, que d'ençà que funciona el primer tram de l'autopista els restaurants que hi havia han quedat com a morts.

«L'autopista perjudicarà els comerços del poble.»

- Et sembla que el projectat polígon animarà la vida econòmica del poble?

- No li veig gaire futur. Qui ara té una fusteria o un taller de qualsevol cosa dins el poble no canviarà per anar-se'n a muntar el negoci al polígon.

També em sembla una llàstima que el projecte del polígon acabi amb una finca tan guapa, amb un ametlerar i unes cases tan guapes, tot i que diuen que les cases no les tocaran.

- No has pensat mai que una dona tan activa com tu per ventura podria fer un bon servei si estàs dins l'Ajuntament?

- Hi trob l'inconvenient de què amb el sistema d'ara si et presentes amb uns qualsevol cosa que facis els altres ja trobaran que està mal fet, i a mi m'agrada ser amic de tothom i a tothom que m'ho demana m'agrada d'ajudar, si està en les meves mans. Amb tot, encara seria pitjor que tots els qui estan dins l'Ajuntament fossin dels mateixos, perquè és bo que hi hagi diferents opinions.

Text: J.S.M.
Fotos: R.P.O.

passatemps
articles per a esports

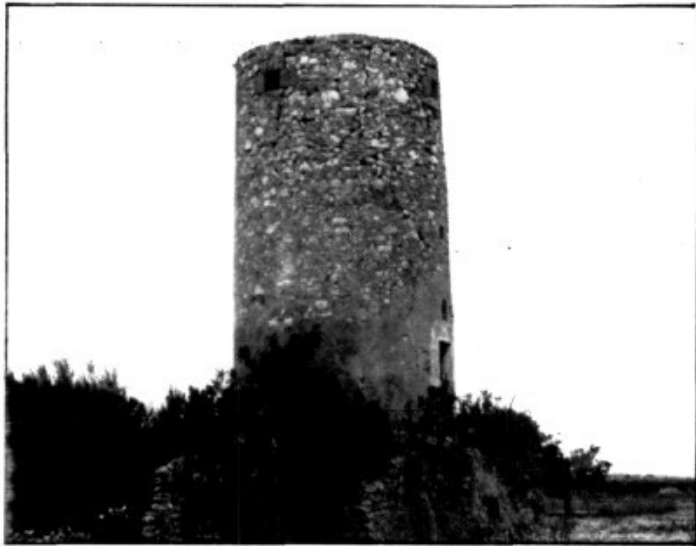
futbol, bàsquet,
tenis, pesca...

Marqués de Fuensanta, 35
07320 SANTA MARIA (Mallorca)

CAIXA DE PENSIONS.
"la Caixa"

EL MOLÍ DE CA'N MILLO: LA SALVATGE DESTRUCCIÓ DEL NOSTRE PASSAT

El molí abans de l'assessinat, aquesta darrera primavera que ha viscut

Durant la darrera setmana d'abril, un bulldozer a les ordres de la Conselleria d'Obres Públiques i d'Ordenació del Territori (COPOT) ràpidament el molí de Can Millor, breus minuts i fou un caramull de pedra i terra, un salvatge i incivilitzat atemptat contra el nostre passat.

Les setmanes anteriors santamariers curiosos havien vist el primer traçat estret sobre terra de l'autopista, passava molt aprop del molí, ningú es pensava que el destruirien. Gent pensava que el deixarien el costat, de fet el traçat semblava a primera vista que sols el resquillava. D'altres més fantasiosos es pensaven que el deixarien enmig del dos carrils com a monument, confiant en el bon seny i millor rao dels directius de la COPOT. Tot en val.

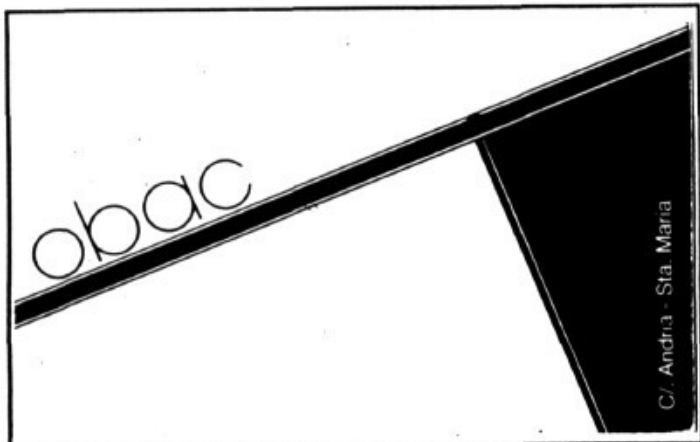
Sembla que fou el diumenge dia 22 d'abril —aprofitant la tranquil·litat d'un dia de descans per fer menys aldarrull— quan una màquina conduïda per un home, que rebia ordres de

Quines responsabilitats se'ls exigirà als que han manat aquesta destrucció?.

la COPOT que en última instància n'és el responsable el Senyor Jerónimo Sáiz, matava el molí. I aquest senyor es passejava tan tranquil per la fira, i ni el batle ni cap regidor li demanaren explicacions d'aquest inimaginable atemptat. Poc importa si fou en diumenge o no, i encara és més curiós que sigui l'única construcció derruïda d'un lateral, sols s'han esbucat les que estaven ben al mig, moltes coincidències. Però, per què voler destruir un molí, que és part del nostre passat?.

Fent un poc de memòria podem recordar. L'Ajuntament elaborà unes Normes Subsidiàries de Planejament Urbanístic en les quals hi havia un catàleg d'edificis a protegir, la fitxa 195 correspon al molí de can Millo, i s'acordà la protecció integral de l'edificiació. Aquestes Normes són aprovades al 1988 per la Comissió Provincial d'Urbanisme de la COPOT. Idò, la COPOT aprovà el catàleg, i aprovà la fitxa 195. Però dos anys després l'amateixa COPOT no fa cas del que aprovà

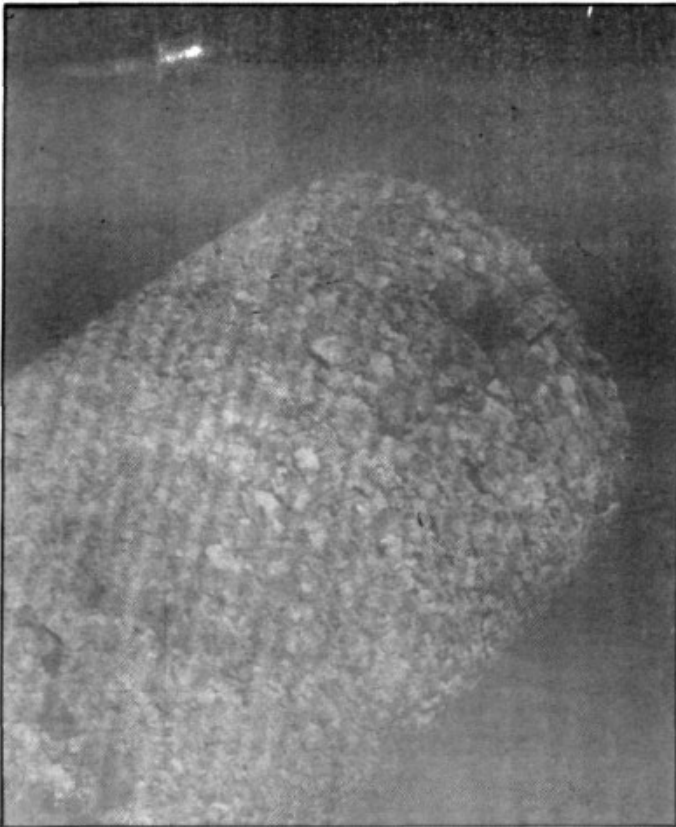

TALLERS T & B

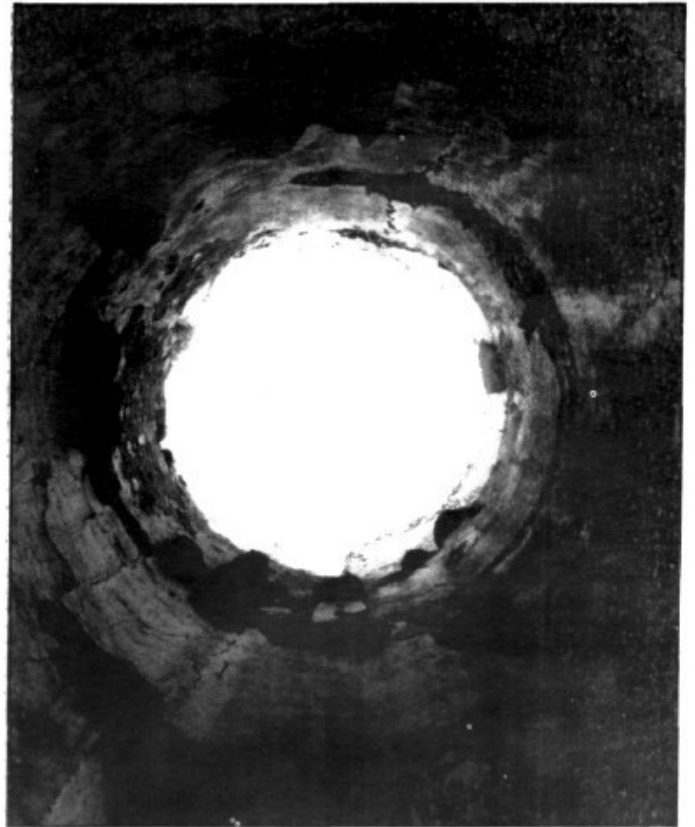
-Reparació d'automobils en general
especialitat en SIMCA i CHRYSLER
servei de grua
Venda de Vespes i Vespinos

Plaça Jaume III
Tels. 62 04 74 - 62 01 52 - 62 06 70

El molí fou la portada en blau del número 64

El molí també il·lustra —en taronja— la portada del número 65.

i destrueix un molí que en principi havia de protegir. Per què aquesta destructivitat? Per què aquest poc amor per les coses del passat?

Sols importa el ciment i l'asfalt?. Però encara és més increïble el fet de què una altra Conselleria del Govern Balear tengui en marxa un plà de catalogació dels molins fariners de Balears, promocionant la seva conservació i la seva protecció integral. Com és possible que a un mateix Govern per una part es conservi i per l'altra es destrueixi el que l'altra conselleria vol conservar?. A la Conselleria de Cultura hi ha la Comissió de la Protecció del Patrimoni Històric Artístic, la que ha de vetllar per la conservació dels nostres monuments, sien palaus, molins o talaiots. Encara ens cal l'esperança de què des d'aquesta Conselleria s'iniciïn les accions legals i jurídiques pertinenents per: aclarir els fets, aclarir responsabilitats, sol·licitar sancions i fins i tot acudir als tribunals contra els responsables de la COPOT que han ordenat aquest salvatge atemptat.

Un altre fet curiós és que en anys enrera la COPOT posa a exposició pública el traçat, però els planells i documents que envià eren tan imprecisos i poc nítids, que l'ajuntament ni particulars pogueren adivinar que el molí perillava. Per què l'Ajuntament no es preocupà el suficient?. Per què aquest mes no s'ha reunit la Comissió Local del Patrimoni Històric Artístic per assessorar sobre un perill de destrucció? Ara ja és massa tard.

El Molí de Can Millo, abans un Molí fariner de vent, construït devers el 1848, avui és un munt de deixalles, demà ni això. Sols ens quedarà el record i les fotografies, fin si tot la ràbia i la incomprensió del per què un monument de la vida quotidiana dels nostres avantpassats ha estat assassinat tant ràpidament i tant absurdament.

CONSPORT
AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETES - SAUNES - COMPLEMENTES

Mateu Juan Matas
DIRECTOR

Barceló i Combis, 10   Telèfon 46 52 11
PALMA DE MALLORCA

Pedres i fang. El futur ni la pols del molí

LA DEGRADACIÓ DE COANEGRA

La Vall de Coanegra és un dels llocs més interessants i agradables del terme de Santa Maria. Pels seus naturals, històrics i paisatgístics, és un lloc que s'hauria de tenir molt d'esment a no degradar.

Desgraciadament Coanegra s'està convertint en un femer. La brutor i les deixalles s'han ensenyorit del comellar.

De bon començament tenim les actuacions forestals, molt discutibles, realitzades a Son Berenguer. I sobretot les obres de reforma de les cases, que han enlletit la imatge de la possessió (els bloquets al descobert són la primera cosa que veim). A Son Glüia, sense permís, s'hi ha fet una pista de tennis i una piscina.

«Trial a Coanegra? No, gràcies»

BRUTOR PER TOT

Just entram dins Son Oliver i ens trobam que han tirat matalassos, somiers, electrodomèstics i tota casta de fems dins el torrent. A certs llocs hi han abocat caramulls de material d'obra. A Sa Bassa de Cas Barreter, un lloc on hi solen fer foc i dinars, està ple de llaunes i pots. Fa oi.

A la vorera del camí caramulls de revistes, llaunes de conserva, plàstics i botelles. Han convertit el camí de Coanegra en un femer públic. Coanegra s'ha convertit en una demostració més de la manca d'educació i de civisme dels ma-

CONSTRUCCIONS

MATEU GARCIA LLINAS

Cuartel, 1º, nº. 12 (Camí de Coanegra)
Telèfon: 62 08 83

CAFETERIA

SA PLAÇA

Plaça Nova

llorquins.

EL TRIAL

Dins Son Oliver mateix ens trobam amb la vista dels afectes del Trial sobre el bosc i la garriga. El pas seguit per les motos en els llocs rosts provoca l'erosió de la terra, i la desaparició del mantell d'humus de l'alzinar fins a deixar els relams de les alzines a la vista, i trans-

forma en rossegues els costers de pinar. Aquests dies que s'hi ha celebrat un campionat l'aspecte no pot ésser més desolador: tot està ple de camins de moto, i de terra i pedreny arrebassat. Ni tan sols ningú s'ha pres la molèstia de llevar els papers de l'Ofre, grapats als arbres. Les llaunes d'oli i benzina han quedat tirades a la vorera del camí.

No és que estiguem en contra d'un esport com el Trial, que exigeix una

gran preparació i té el seu mèrit, però ens pareix inacceptable que aquest esport provoqui la degradació d'un espai natural tan important. Hauria d'ésser possible practicar el Trial i respectar la natura. Per això s'haurien de cercar llocs ja degradats i sense interès paisatgístic, o en tot cas proveure els impactes ambientals, cercant uns itineraris adequats i reduint el mínim la brutor. Desastres com el de la prova de Trial de Sa Fira d'enguany voldríem que no es repetissin mai més.

LA SÍQUIA

Una altre aspecte de la degradació de Coanegra és l'estat actual de la síquia. Just devora Sa Bassa de Cas Barreter, al lloc conegut com Ses Roques Llises, la síquia perd un raig d'aigua que fins i tot fa córrer el torrent. Dia 26 d'abril, que hi passàrem, feia pena veure com es perdia l'aigua. Mentrestant al poble de Santa Maria hi ha problema amb l'aigua.

fer neta, amb la qual cosa es podria aprofitar molta d'aigua pel poble. Just el que s'estalviaria en electricitat ja faria rentables les obres. Crida en el cel aquest absurd i aquest estat d'abandonament de la síquia de Coanegra.

BOUTIQUE

NOVA GENT

SANTA MARIA

**CADA DUES SETMANES, RENOVACIÓ D'EXISTÈNCIES
DISSABTES HORABAIXA OBERT**

Bernat de Santa Eugènia, 87 - Tel. 62 01 33

SALÓ RECREATIVU

ES CAMI

Obert de 12 a 24 hores els dies feiners
i de 10,30 a 24 els dissabtes, diumenges i festius

Bernat de Santa Eugènia, 17 - SANTA MARIA

**PERRUQUERIA
MIQUEL SASTRE**

EL DARRER EN MODA PEL CABELL

*Tractaments capilars *Centre anticaiguda

**SABEM DE MODA
SABEM DE CABELL**

Bisbe Perelló, 4

Santa Maria

DE LA DENOMINACIÓ D'ORIGEN

Primer de tot, he de dir que la denominació d'origen, no és més que un reglament per a la vinya i el vi de la comarca, encarregat de defensar-lo i promoure'l i només serà d'obligat compliment, pels interessats que s'inscriguin ja siguin vinyaters o vinaters.

El nom de la denominació és «Binissalem» i formen part de la comarca, Binissalem, Consell, Santa Maria, Santa Eugènia i Sencelles. Aquest nom, als Santamariers no ens fa molta gràcia, qualche hom ha dit que altres noms hi havia més apropiats com el de «Raiguer» emperò, mirat des d'un caire estrictament comercial no ens perjudica i de cara a l'embotellament, crec que és beneficiós, ja que el nom és el més conegut.

Les varietats defensades i permeses, són més o menys les que majoritàriament ja hi ha, concretament són les següents:

-NEGRES.- «manto negro», callet, valent negre i monestrell.

-BLANCS.- prensal blanc o moll, parellada i macabeu.

El Reglament fa moltes matitzacions, detallant la densitat de plantació, formació, conducció dels ceps i molts d'altres aspectes del cultiu que s'adaptin bastant bé a les actuals explotacions de la comarca. També s'estableix un màxim de producció, modificable en casos excep-

cionals o en anys concrets i un grau mínim de maduresa que podreu observar al gràfic.

Els cellers elaboradors, de criaça, embotelladors i els magatzems, hauran d'estar dins la comarca i no podran donar cabuda a veremes o vins que no ho siguin, el que podran fer, a més a més d'elaborar el vi de la denominació, serà elaborar-lo en rem de la comarca no inscrit o no apte, no poguent-lo en aquest cas acollir-lo a la denominació.

El rendiment d'extracció de líquid no podrà ésser superior a 70 litres per 100 kgs. de rem i queden prohibits els sistemes de premses centrífugues.

GRADUACIÓ ALCOHÒLICA ADQUIRIDA

negre	11,5 - 14
rosat	11 - 13,5
blanc.....	10,5 - 13

Podem observar mitjançant els gràfics, que es dóna un marge bastant ample, ja siga pel grau alcohòlic, de maduresa o per la producció màxima. Ja s'ha acabat el temps d'anar a cercar un rem o un vi de molt alta graduació, ans al contrari es cerquen vins fluixets bons als paladars poc avesats, és el mercat!

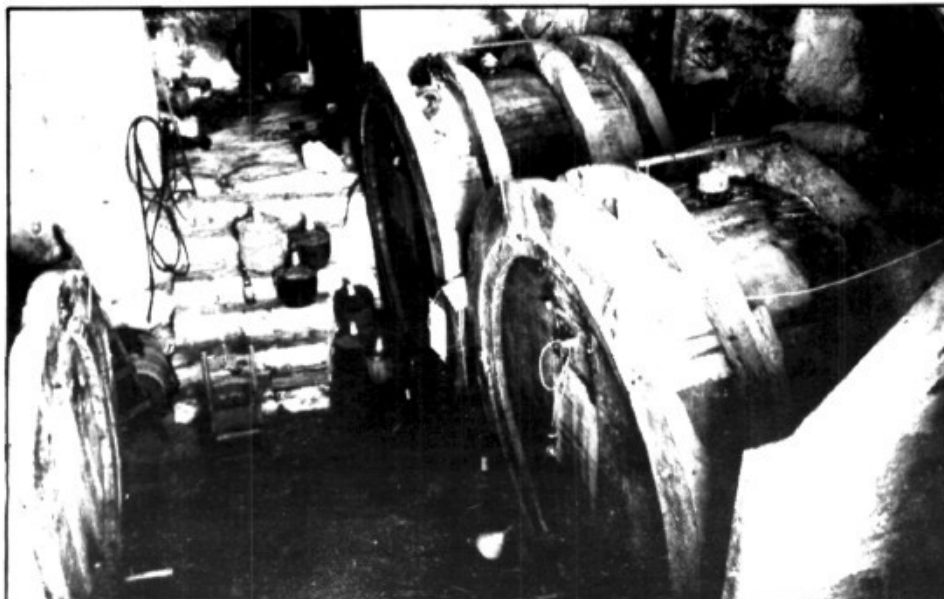
El Reglament també contempla possibles sancions tant pels inscrits com pels no inscrits, els mecanismes de control necessaris i prohibeix als cellers no emparats la utilització de noms, marques, termes, expressions i signes que per semblança fonètica o gràfica amb els protegits, puguin induir a confondre'ls fins i tot en el cas que vagin precedits dels termes «tipus», «estil», «embotellat», «amb cellers a» o d'altres similars.

La denominació d'origen pot suposar un benefici pels vinyaters i vinaters, i no necessàriament passant per una cooperativa, idea ja desterrada. Si es consegueix una demanda i un prestigi, (no mal d'aconseguir, amb la densitat d'hotels i restaurants que hi ha a Mallorca), el rem es revaloritzarà i fins i tot serà relativament més bo de fer, que s'alcin petits embotelladors. Per tant i tot arrossegant una greu crisi en tots els sectors del camp, la vinya és un dels que més promet i el que té unes perspectives més favorables, encara que el futur pareix dependre dels embotelladors.

Vivim a una societat que poc a poc ha anat desplaçant les mercaderies a granel i el vi encara que no prohibit no n'és una excepció.

Pere Calafat

GRAU MÍNIM DE MADURESA

negre	10,5 % vol.
blanc	9,5 % vol.

PRODUCCIÓ MÀXIMA PER QUARTERADA

7.818 kg.....	parellada
7.107 kg.....	callet
6.396 kg.....	prensal blanc i macabeu
5.685 kg.....	valent negre
4.975 kg.....	«manto negro» i monestrell

GLOSAT

A UN ESCÈPTIC

Un subjecte em va dir un dia,
si una glosa li volia fer,
quan pogués, o em vengués bé,
a veure mem què li diria.

Llavors també li agradaria
que no fos una només,
sinó, que deu o dotze n'hi fes
i almanco així ho pagaria.

Dotze gloses, amic, tendràs,
perquè les m'has demanades.
Estaran enumerades
i fàcilment les contaràs.

Correspondre em sembla just;
almenys, jo ho intentaré,
i lo que ara te diré,
esper que sia des teu gust.

*****

Les faré ara totd'una
perquè no et vull fer esperar,
i te diré per començar,

que de dotze, ja en tens una.

S'altra te fas de seguida
per no fer-te esperar gens
i amic meu, aquí ja tens,
sa segona, enllestida.

Sa que ve també ja espera
i l'haurem d'enumerar.
Supòs que te deus fixar,
que ja t'he dit sa tercera.

És això es començament
que a sa quarta es refereix
i bé trob que se mereix,
es seu propi acabament.

Val més anar a poc a poc,
tira-tira i pas a pas.
Si acab sa que ara et fas,
casi estaré a mitjan lloc.

Això és com una cadena.
Després d'una s'altra ve
i supòs que saps molt bé,
que aquesta, fa mitja dotzena.

Ara sa set te vull dir;
ja està mig encadenada
i casi-casi acabada,
mirate-la, ja és aquí.

Si no he fet cap descuit
i duc es comptes ben clars
aquí està, com veuràs,
sa glosa número vuit.

Sa novena he començada
per seguir cap endavant
i com veus, amb un instant,
ja la tenim acabada

Deu gloses t'he fetes ja
amb sa que ara t'estic fent.
Per ser un glosador dolent
més malament podien estar.

Dues me'n falten només
amb aquesta que segueix,
perquè tot s'aconsegueix,
si un hi posa interès.

Sa mesura ja és plena,
perquè he complit lo promès.
Es quedar bé no costa res
i aquí, ja tens sa dotzena.

Tomeu Grau
Abril de 1990

HISTÒRIA DE LA PERRUQUERIA SEGLE XX

Aspectes Generals: Aquest segle, treu un fenòmen que revoluciona a la societat: els mitjans de comunicació, donen lloc a una nova i sorprenent religió: el cult a la imatge.

Característiques del pentinat: Dins el primer quart del nostre segle, ni tan sols sobreviuen les melenes.

El tall de cabell a «lo garçon», fa furor dins el món sencer. Des de llavors han estat molts els capritxos de la moda... els cabells han augmentat i disminuït el seu volum, i han romàs llargs o curts, llisos i ondulats, obscurs o clars... la moda no s'atura.

Aportacions professionals: L'any 1906 Carles Nessler inventà la permanent en calent.

Apareixen els primers salons de perruqueria, i la incorporació de l'aigua oxigenada dins els colorants.

S'introdueixen profunds canvis dins la indústria capilar i la perruqueria. Apareixen els majors avenços científics, que s'apliquen al camp de la cosmètica.

Utilització dels raigs làser en el tractament de malalties del cabell. També la incorporació de sistemes programadors en perruqueria per ondulacions, etc.

Fins aquí, hem vist des de l'antiguitat moltes coses a descobrir, damunt aquest misteri que és el cabell, però no hi ha cap dubte del que fins ara s'ha avançat molt dins el camp professional, i no escatimen esforços per aconseguir-ho.

Miquel Sastre
Perruquer

PERRUQUERIA D'HOMES

CA'N MOREI

AL SEU SERVEI

Paborde Jaume, 13

JOAN FORTEZA CAMPINS

Instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
bombes submergides

Carrer Bartomeu Pasqual, 4 A - Tel. 62 09 39

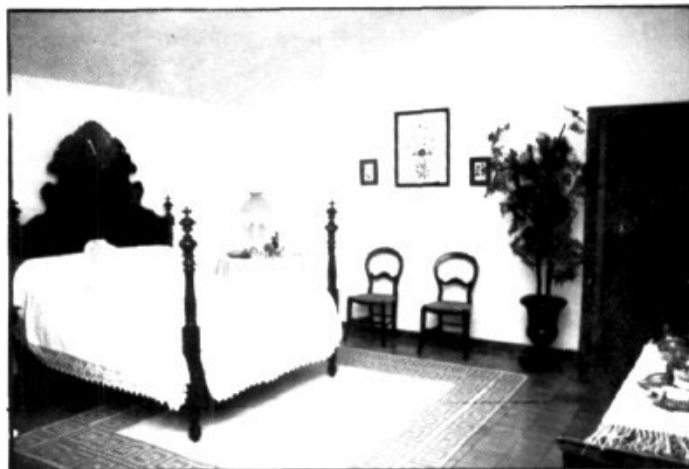
L'ENERGIA DE LA CASA

La casa que visitam no ha restat muda a la usurpació sufrida, s'ha rebel·lat i ha fet valer el seu pes i la seva història, ha oblidat els seus nous propietaris a demanar-li

permís abans de tocar-la, ells grudents i conscients de la situació han actuat amb delicadesa, arribant a un bon acord.

Aquesta casa, temps enrera

casa de possessió, presidí bonapart de les terres que avui formen el casc urbà, ben segur que és una de les més antigues del poble,estic parlant de al casa de son Dolç.

Pareix que mira a la carretera, emperò l'actual i primitiva façana està a l'altra banda, al corral, i mirant al sud, així com cal, de la qual cosa en dóna testimoni el

Estudi
fotogràfic
Llorenç
Frontera

Plaça Hostals, 44
SANTA MARIA DEL CAMÍ

Tel. 14 00 52

Centre de reconeixement
mèdic psicològic
per a permisos de conduir
i llicències d'armes

DIMARTS I DIVENDRES DE 20 A 21 HORES

Recordi que ha de dur: - D.N.I.
- 1 fotografia
- lents correctores, si n'usa

Plaça Caidos, 3

Tel. 62 04 15

portal de pedra que hi ha.

Tod d'una quan entram ens adonam de l'esforç que s'ha fet, per mantenir-la així com era; l'arc, l'escala, la cuina, en són una clara mostra. En Toni Frontera i na Lali Ruiz ens expliquen que les dificultats que han tengut, per conservar-la. Ens diu que s'hi va haver de posar ell a aterracat, ja que els picapedrers no volien fer el que demanava (parets no massa lisses, no massa polides).

De damunt el portal, veim bona part de la casa, passat l'arc hi ha un raconet de postal, format per una camilla amb una làmpara al damunt i dos balancins, tot en roba de llençols. La part de la casa que és el menjador atiborrada de mobles, gerros i plats per les parets, l'escala encara sense arrambador i de test i davall com sempre, el rebost amb una bona reserva de vins, incluit el de pròpia cuita, de les parres de corral.

La cuina exigèradament cuidada i adornada, té una senzilla bomba, les pots que l'aguanten són molt primes i estan penjades d'una biga. A l'altra banda i sota la finestra hi ha el rentador de pedra viva, també tal com el trobaren, ens remarquen la dificultat que tengueren per trobar els materials i el mobiliari. La cuina, semi-industrial perquè així no canta tant i com podreu observar a la fotografia escudellers i parets copats pels elements pràctico-decoratius.

GALERIA CA'N BRAHÓ

MARCS
QUADRES
MOTLURES

Quarter V^a
Tel. 62 01 26

NIELS NORGAARD

El dormitori, amplíssim i encara que descarregat no dissona del resta de la casa, al mig un faraònic llit i la decoració necessàriament amb objectes grossos, com el macramé, al fons el normal i pràctic bany, amb el toc notablement rústic que donen les rajoles decorades de color blau. El trispol de tot el pis en rajoles de gerrer i les parets intencionadament bonyerudes, confonen el que és

nou del que no ho és.

La xarrera del propietari ens retén i finalment com tots els que s'hi afiquen ens promet que mai més s'aficará amb aquest embull de restaurar una casa.

Pere Calafat
Fotos: Rafel Pizà

EL CELLERÀS DE COANEGRA (I)

Aquesta alqueria de la vall de Coanegra està situada entre les de Son Güia i de Son Oliver. Actualment ja és propietat d'aquesta darrera.

Consta de part planera anomenada el Pla del Celleràs, d'unes deu quarterades d'extensió, i també de terreny montuós.

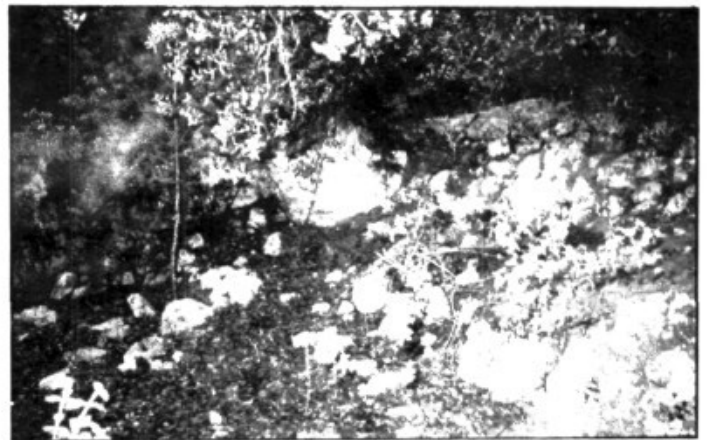
Quan els cristians conquistaren Mallorca, dirigits pel rei Jaume I; se daren compte que en tota Coanegra no hi havia plantades vinyes per poder fer vi. So'sment algunes parres per menjar raïms se trobaven en cada una de les alqueries. Aviat compregueren que els vençuts àrabs per observar la prohibició corànica de beure vins ni licors era la causa de tal anomalia del cultiu. Els nous habitants de Coanegra, ja en els primers anys de la reconquesta, procediren a la plantació de vinyets com ho demostra la següent nota del Paborde Jaume el Arboçar, que diu: «Pere Jover establí una peça de terra per la qual passa la síquia amb una vinya plantada». Tal notícia és de los idus de desembre de 1244, o sia de quinze anys després de la reconquesta de l'illa. Molt aviat compregueren els cristians que era necessari posar un celler per fer vi, que servís per tots els vinaters. Per tal s'escollí una alqueria cèntrica dins la vall coanegrina, que li daren el nom de «celler del Rei», ja que tots els rafals de la contrada feia censal al monarca. Dit celler tingué gran importància. Era el principal de tots els que se construïren posteriorment, per al qual cosa per distingir-lo, l'anomenaren «El Celleràs», que encara se conserva per tota la finca. Tal volta això demostra que degué constituir el primet acte de cooperativisme de l'illa, precursor dels «Cellers cooperatius» moderns. El cultiu de nous vinyets se feu molt propte com ho demostra que fins hi tot se'n sembraren a terres no plans, com el puig de Son Seguí, que a aquells dies no tenia tal denominació, puix que els documents el denominen en llatí «podium vineorum», o sia puig de les vinyes.

ELS PROPIETARIS

El Celleràs tingué per primer propietari, com tota la vall, a Bernat de Santa Eugènia. Després passà al seu germà el sacristà de Girona, Guillem de Montgrí, el qual va vendre tots els béns seus a Mallorca a l'infant don Jaume fill del Conquistador don Jaume I. Dit nou propietari nomenà per son representant a Pere Caldés, el qual anà venent parcel·les de terreny a nous adquirents, però reservant el domini directe del fill del rei. Així s'anaren formant les possessions de Coanegra. Prest el Celleràs tingué per nou senyor al comprador Berengari de Tialoca, dia 18 de gener de 1271, el qual va rebre «Totes les vinyes», l'hort amb l'aigua que allà entra prop de la síquia de la font de Coanegra, amb el celler i les cases». Tot ho adquirí el Tialoca per el censal de trenta morabatins d'or, pagadors durant el Nadal de cada any, i d'entrada 30 sous. (El morabatí tenia aleshores, un valor d'uns 9 sous).

Prest el nou propietari va cedir un troç del vinyet a Pere de Massanet, juntament amb un canyaveral vora el torrent, per mitja lliura de pebrebò i tres morabatins i endemés 5 sous per entrada. Se veu que l'intenció del Tialoca era beneficiar-se amb nous diners, per tant no tardà en fer altre traspàs. El comprador fou Guillem de Capdaure, el qual vengué la finca a Guillem Mestre. El censal era a aquells dies de quaranta sous reals valencians, pagadors per Nadal de cada any al rei. Les confrontes d'aquells dies eren: l'honor de Perpinyà Torrella, el Rafal Cabàs, el terme de Bunyola i les terres del comprador Mestres.

A l'any 1294, altres magnats anaren adquirint parcel·les amb vinyes. Un d'ells fou Pere Botó i un altre Fèlix de Quart.

ELS MESTRE

El Guillem Mestre al qual li daren el sobrenom «del Celler», posseïa la finca fins a la seva mort, i la millorà molt. L'heretà el seu fill Bernat Mestre, anomenat també del Celler, el qual a 1335 seguia administrant-la i també durant la seva permanència el Celler florí en tots els aspectes.

EL PROCURADOR BERNAT DE JANA

Precisament durant aquells dies, pel gener de 1342, sortí de la Ciutat, en visita d'inspecció el Procurador Real Bernat de Jana. Visità les principals viles, fins recalà el 23 del referit mes i any a Coanegra i per allotjar-se escollí l'heretat dita el Celleràs del Rei. Així ho escrigué el Paborde Jaume en son llibre d'història de la comarca i diu que en dita alqueria, foren a visitar-lo els principals magnats de Coanegra. En anar-se'n foren obsequiats els visitants amb frascos del millor vi que produïen les vinyes coanegrines. Tal visita constituí un ressonant succés i se'n parlà per tota l'illa. Al Celleràs permanesqueren tres dies en dit lloc, més que en los altres visitats. Amb això el nom del propietari del celler Bernat Mestre adquirí justa anomenada dins l'illa. Quatre anys més tard el referit Mestre fou designat per Batle de la nostra vila, la qual cosa era el més important guardó per la seva família i per ell. No obstant no li faltaren treballs i disgusts, ja en sos dies de mandat. A l'any 1348 arribà a Mallorca la pesta que produí gran nombre de mortandat en tota l'illa. A Coanegra moriren quasi tots els moradors, propietaris i servents. El desastre a Mallorca i a quasi tota Europa fou general. El Paborde Jaume diu que moltes de les finques de la nostra vall quedaren sense propietaris coneguts i que fins a l'any 1451, no se feren escriptures de compra o venda d'heretats. No obstant, un dels que s'alliberaren de la mort fou el Bernat Mestre del Celler, que visqué fins a 1365. Abans d'ell havia acabat els seus dies la seva esposa donya Blanca. Els seus fills eren menors d'edat i per falta de sos pares fou precis anomenar un tutor. Se feu el dia 15 de juny de l'any dit 1365, i el tutor fou Andreu Roca. El Bernat Mestre havia deixat bastants deutes. Un dels principals acreditors era Nicolau Mestre, fuster d'ofici, i a instància d'ell hagué de comparèixer el tutor davant el nou batle reial que era Romeu Cerdó. També era acreditora una germana del fuster referit, anomenada Sibflia, esposa de Guillem Dag. Com no se podien satisfer les deutes, el curador hagué de consentir en la venda del Celleràs.

(seguirà)

Andreu Bestard Mas

ENGANXA'T A LA VIDA REAL MADRID, 4-BARCELONA, 2

Una autèntica gentada es concentrà a disfrutar del futbol dels afeccionats al Barcelona i al Real Madrid al Camp Municipal d'Esports a les set de la tarda del dia del firó.

Més de tres-centes persones acudren al ja tradicional encontre que el Cafè Can Menut conjuntament amb els seus clients habituals organitza per fer més festa. En Jaume ens comenta que hi havi molts d'ànims i que s'ha llevat hores a la son perquè continui essent realitat. Aquest any acabà el temps reglamentari de joc

amb empat, i s'hagué de recórrer als penalties per dirimir qui seria el vencedor, quedant el marcador a favor dels «merengues» i en contra dels blaugranes.

Un partit de companyonia que acabà amb un refresc, i d'aquí a uns dies amb un sopar de tots els jugadors i gent que contribueix a aquest esdeveniment esportiu-festiu.

Preciosa l'entrega dels jugadors amb una pancarta de paper amb el lema «enganxa't a la vida», frase utilitzada per campanyes contra el consum de droga.

Joan i Maria

PERRUQUERS

Antoni Gelabert, 18 - Tel. 62 06 81

Neteja de pous negres

Pastor

Tels. 62 04 49 - 62 08 47
Prolongación Mesquidas s/n. 2º - 1ª.

Santa Maria

Figura del mes

TOMÀS PIZÀ, EL JORDI TARRES SANTAMARIER

A Sta. Maria hi ha un esport que no és molt conegut per la majoria de gent, però que per la seva bellesa i per l'esforç d'una sèrie de joves santamariers se mereix estar en aquest espai: EL TRIAL.

Aquests joves es diverteixen damunt les seves motos, anant per terrenys difícils, i un d'ells és en TOMÀS PIZÀ nascut a Sta. Maria ara fa 24 anys.

Lo poc que conec a en Tomàs és gràcies a aquesta xerrada que vàrem tenir a ca seva, i diria que és un autèntic enamorat d'aquest esport. És un jove tranquil i que es posa nirviós quan l'entrevisten però viu el trial i el món de les motos com si fos una part de la seva vida.

Anem a conèixer un poc més del nostre personatge del mes, i de l'esport que practiquen els seus companys i ell.

- I com te vares iniciar en l'esport del trial?.

- Jo vaig començar als 14 anys. Al meu germà li agradaven molt les motos i jo hem vaig anar ficant dins aquest món del motor. Vertaderament la meva passió no era el trial, però si el practic és perquè és el més econòmic ja que no té grans costos, la meva il·lusió hagués estat córrer moto-cros.

Als 16 anys vaig començar a córrer algunes proves juniors que eren pirates, o sia que no eren campionats, i així vaig anar collint experiència.

Als 19 vaig córrer el primer campionat de Balears i vaig fer el quart lloc, a pesar de les dificultats que tingué durant la temporada. Després vingué la mili i durant 2 anys no vaig córrer casi cap prova. A l'any 1988 vaig aconseguir el subcampionat de Balears i l'any passat el cinquè lloc.

- Quins resultats sols treure, i com estàs considerat deportivament en el Trial Balear?.

- L'any passat no vaig tenir una bona actuació al campionat de Balears. La sort no me va acompanyar i vaig quedar el quint classificat. Aquesta temporada pareix que les coses me van millor, el diumenge a son Pou vaig fer el tercer a pocs punts del segon classificat que va ésser en Julià Panadés del meu equip.

He de dir que estic esperant una moto nova que ja feia comptes de tenir-la per aquesta darrera prova però per motius de transport encara no la tenc. La meva moto actual és la més vella del campionat i això també es nota a l'hora de competir per als primers llocs en els que els pilots tenen motos més modernes.

El meu nivell és pareixu als sis o set primers. Som un pilot que quan surt a fer una prova tan puc fer el tercer com el sisè.

Aquest any he fet dos sisès i dos tercers, és a dir el nivell és pareixu, tret dels dos primers llocs que quasi sempre estan assegurats per als mateixos corredors.

- Quin tipus de trial fas?.

- El meu trial al contrari que en Julià Panadés, és l'antic. Aquest tipus de trial consisteix en moure el menys possible la moto, però que moltes vegades és més efectiu que el trial modern perquè allà on ells han de posar el peu, noltros no.

El trial modern és com el que practica en Jordi Tarres, i consisteix en moure la moto com si fos una bicicleta, lo que de cara al públic és més espectacular.

- Les motos de trial, quines característiques tenen?.

INSTALADORA - SANTA MARIA

LLORENÇ SANS

Reis Catòlics, 59 4.ª - 1.ª   Carrer Casanovas, 21
Telèfon 24 68 74   Telèfon 62 06 02
Palma de Mallorca   Santa Maria del Camí

Instal·lacions - Pressuposts
Reparacions

Instal·lacions BOMBES
SUMERGIDES

- Les motos ja solen venir adequades per fer trial. Són d'un cubicatge de 250 a 350, tenen sis marxes, que solen esser molt curtes per lo que no marxen amb moltes revolucions. Es fan servir les primeres marxes, llevat de la primera que quasi no s'utilitza. La roda de darrera, el parafangs sol està més aixecat per evitar que aquesta hi pegui per culpa dels amortiguadors, el de davant està abaix de tot. I les marques punteres de motos solen esser Montesa, Beta, Aprilia, etc.

- És un esport dur?.

- Segons. Si un pilot du una preparació bona, és a dir, que entre setmana es prepara i practica trial, no és dur. Ara, si per exemple un pilot, com és el meu cas, només cull la moto un dia abans de la prova, s'arriba a fer dur.

- La gent només veu per televisió les zones més espectaculars, però entre zona i zona hi ha les interzones que solen esser de 2 ò 3 km, i són pesades perquè hi ha fang, roques i a lo millor te pegues dues o tres castanyes que la gent no veu.

- Tu formes part d'un equip. Com va sortir la idea de formar-lo?.

- El meu germà corria per «hobby» algunes carreres i s'entrenava tot sol. Després se varen començar a juntar joves d'altres pobles, fins que a la fi varen quedar ell i en Tolo Nadal que corre a la categoria de veterans. Quan vaig veure que s'ho pronien en sèrio jo m'hi vaig començar a juntar, i darrera jo si varen apuntar en Julià Panadés, en Sebastià Crespi, en Mateu Benegas.

El meu germà ja no corre proves, i ara diríem que és el director de l'equip. Se'n cuida de cercar els esponsors, de les inscripcions a les carreres, organitzar proves, etc.

Després d'un cert temps i veient que sempre anàvem junts, decidírem fer l'equip i començar a córrer proves, ara farà tres anys.

- Quin nivell té el vostre equip?.

- El nivell nostre i de les Balears respecte als corredors de la península és molt baix. Pensa que a la prova de campionat d'Espanya que es va celebrar a Mallorca, el primer mallorquí es va classificar el 20.

El nostre nivell d'equip respecte als corredors balears, és alt. Tenim en Julià Panadés que és subcampió de Balears i té un nivell que noltros li deim superior, el trial modern. Tenim moltes d'esperances de què pugui dur el nom de CONSPORT a lo més alt, malgrat aquest any només ha guanyat una carrera.

- Has anomenat esponsors. Quines cases vos patrocinen?.

- Hi ha molts de corredors que mos tenen d'enveja perquè

tenim esponsors que mos donen coses, com per exemple CONSPORT que mos ha comprat tots els equipatges que són bastant cars, des del casc fins les botes. També tenim el bar OBAC que mos ajuda econòmicament. El taller FICOM que mos arregla les motos. I ara s'ha juntat el gimnàs ROURE que mos durà la preparació física durant la temporada.

Com t'he dit la gent mos té enveja, però és perquè ells no s'han mogut com noltros, i ara hi ha pilots que mos han demanat per entrar a l'equip als quals els hi deim que no perquè només volem pilots santamariers.

- Esteis afiliats a alguna escuderia?.

- Els components del nostre equip esteim apuntats a l'escuderia l'OFRE. Quan sobren diners d'un trial se duen cap allà i es fa un fondo que serveix per quan hi ha una prova que no hi arriba el pressupost, es posen els doblers d'aquest fondo.

- Vosaltres heu organitzat una prova del campionat de Balears. Què es necessita per organitzar-lo?.

- Enguany ha estat la vuitena vegada que s'ha fet a Sta. Maria aquesta prova. En primer terme s'ha de tenir un lloc que estigui bé, com per exemple a Son Pou on la gent del trial mallorquí diu que tenim el millor espai natural de Mallorca per poder fer aquest esport hi ha terra, roca, aigua, el torrent, i a més és bonic.

En segon lloc s'han de fer netes les zones on ha de transcórrer la prova. I per darrer, s'ha de cercar gent o entitats que col·laborin econòmicament la prova, perquè un campionat d'aquestes característiques val molt de diners. Hem de donar dinar als participants i jutges de la prova que vénen desinteressadament. Després pagar uns gastos de marcar els recorreguts com puguin esser les cintes que delimiten el circuit.

En aquesta prova el nostre major patrocinador és l'Ajuntament, que mos paga la mitat de la carrera, unes 40 mil ptes.

- Si qualche jove santamarier se vol iniciar en aquest esport, a qui s'ha de dirigir?.

- Si hi ha joves de Sta. Maria que vulguin començar a córrer trial, es poden posar en contacte amb qualsevol de nosaltres o que telefonin a ca meva (62 02 69) i en parlarem.

Noltros estaríem molt contents de què sortís algun jove interessat, però el problema més gros és que els pares no volen que els seus fills facin un esport que segons ells és molt arriscat. El trial no és tan perillós com pareix, màxim es pot fer qualche cop o trencar un bras però jugant a futbol també s'ho poden fer.

Josep Escobar

CLASSIFICACIONS TRIAL FIRA 90 VETERANS

- 1.- Bartolomé Nadal Pou (Mall)
- 2.- Bartolomé Coll (Mall)
- 3.- Martí Poquet (Mall)
- 4.- Bartolomé Nadal Pujades (Consport)

JUNIORS

- 1.- Joaquín Martí (Mall)
- 2.- Julià Panades (Consport)
- 3.- Tomàs Pizà (Consport)
- 5.- Mateu Benegas
- 6.- Sebastià Crespi

SENIORS

- 1.- Santiago Mari (Ibiza)
- 2.- J. M. Torres (Ibiza)
- 3.- Josep Yuste (Mallorca)

ENTRE FOGONS

Ara que és el temps de les faves tendres, n'Antònia ens suggereix aquesta manera de cuinar-les. I per acabar sempre va bé un bon dolç, els canonets són una bona manera de fer-ho, és un postre amb tradició de senzilla elaboració.

GREIXONERA DE BESSONS DE FAVA

INGREDIENTS:

Costella de porc
faves tendres
pèsols
carxofes
patates
ceba
tomàtiga
llorer
moradux
varia o botifarró

PREPARACIÓ

Feim un sofregit amb la costella de porc, la cebra i la tomàtiga. Quan és cuit es sofregit hi posam l'aigua. I en haver bullit un poc hi posam un bon plat de bessons de fava, un plat de pèsols, carxofes, i un plat de patates tallades a cantons. En ésser quasi cuit hi posam una fulla de llorer, un poc de moradux, i un poc de varia o botifarró.

CANONETS

INGREDIENTS

1 tassó de saïm
1 tasó de llet
farina
crema de flam

PREPARACIÓ

Mesclam el saïm amb la llet i anam afegint la farina que prengui fins que quedi una pasta ben espessa. Feim bolletes com ses de jugar. Amb l'aprimador les aplanam ben primes; les enrodillam a un canó de canya i les fregim. Quan és fred les omplim amb la crema de flam.

coanegra

PUBLICACIÓ MENSUAL
DE L'O.C.B.
DE SANTA MARIA
DEL CAMÍ

DEPÒSIT LEGAL
P.M. 381-1981

EDITA
Obra Cultural Balear
de Santa Maria del Camí

EQUIP DE REDACCIÓ
Bernat Calafat Vich
Pere Josep Calafat Vich
Magdalena Canyelles Ferrer
Ramon Canyelles Canyelles
Mateu Morro Marce
Rafel Pizà Ordinas
Joan Serra Mercadal
Mateu Vich Coll

COL·LABOREN
Andreu Bestard
Josep Escobar
Llorenç Frontera
Tomeu Grau
Miquel Sastre

PORTADA
Fotografia de Rafel Pizà

REDACCIÓ,
ADMINISTRACIÓ
I PUBLICITAT
Batle Bartomeu Simonet, 5
07320 Santa Maria del Camí

IMPRESA A
Informacions Llevant S.A.
Passeig Ferrocarril, 1
Tel. 55 03 28, Manacor

Els articles publicats en aquesta
revista sols expressen l'opinió dels
seus autors.